

Allerede i 1922 har daværende Kultusminister Appel taget dette Spørgsmaal op til Overvejelse, og det er almindelig bekendt, at der blandt vore Biblioteksmænd er en stor Forstaaelse af Spørgsmaalets Vigtighed og Betydningen af dets heldige Løsning.

Vor Tid er blandt meget andet ogsaa Tryksagernes Tid. Det er en uhyre Strøm af stort og smaat, man kan ogsaa sige af ondt og godt, der glider ind til vore Biblioteker og Avissamlingen. Jeg tænker undertiden paa, at Fremtidens Historikere i hvert Fald ikke vil komme til at savne Materiale, hvis alt dette Stof bliver bevaret i det Omfang, hvori det nu indsamles. I denne Forbindelse vil jeg gerne have Lov til at gøre nogle enkelte Bemærkninger, fordi jeg ved, at der i vort Folk er en stærkt voksende historisk Sans, og denne historiske Sans støttes jo meget stærkt af, at ældre Tider, som ikke i den Grad flød med Tryksager, som vor Tid gør det, har haft Forstaaelse af at gemme hen, og at nyere Tider har skabt os et Biblioteksfolk, der paa enhver Maade yder god Støtte til forstandigt Brug af dette mangeartede Materiale til Belysning af vort Folks Udvikling. Til dette Materiale yder ogsaa den svundne Tids Presse og naturligvis ogsaa Nutidens Presse sit store og værdifulde Bidrag.

Jeg skal lige i Forbigaaende nævne, at Begyndelsen til dette Samlearbejde, som er kommet til at spille saa stor en Rolle i vor Tid, netop blev gjort for 300 Aar siden. Saa tidligt som i 1623 begyndte nemlig Universitetsbiblioteket at samle sine egne Tryksager. Og saa tidligt som i 1697 drog den enevældige Konge Omsorg for, at alle Tryksager blev afleveret til Kongens Bibliotek, som det den Gang kaldtes. Den ældste egentlige Anordning om disse Spørgsmaal er dog først fra 1732 og angaar fornemmelig Bogtrykkerierne i København bl. a. af den Grund, at Trykkerierne i Provinsen paa den Tid var ganske faa og ganske betydningsløse. Det er helt ejendommeligt at se, hvorledes den gamle Forordning af 1732 omhyggeligt bestemmer, at der hvert Fjerdingaar skulde afleveres tvende uindbundne Eksemplarer til Kongens Bibliotekarius — dog undtages fra Aflevering de ugentlige Aviser. Det er just ikke Vidnesbyrd om overvejende Hensyn til Datidens Aviser, men man maa huske, at paa den Tid var Aviserne jo faa og ganske betydningsløse. Man undtog ogsaa den Gang en hel Del almindelige, ogsaa i vore Øjne ligegyldige Tryksager som Auktionsplakater, Kata-

loger, Bryllups- og Begravelsesvers. Man drøftede senere hen adskillige Gange denne Sag; allerede faa Aar efter Anordningen af 1732 var der Uoverensstemmelse om, hvordan den skulde forstaaes, og senere i Aarhundredet, i 1781, faar man den Ordning, som lægger Grunden til det nuværende System, idet Anordningen da kom til at gælde ethvert Bogtrykkeri i de kongelige Riger og Lande, „saavel i Europa, som i de andre Verdens Parter“, hvorunder endog er at forstaa — hedder det videre — ugentlige Aviser og Intelligentsblade. Dertil føjes endvidere Auktions- og andre Katalogi. Denne Bestemmelse fra 1781, som senere udvides ved en Bestemmelse i 1783, gør det i Virkeligheden til en Pligt at aflevere ethvert Skrift, og at ethvert Skrift bærer sin Bogtrykkers Navn paa Titelbladet, en Bestemmelse, som gælder til denne Dag. Tanken var ogsaa den Gang oppe om, at de afleverede Tryksager skulde være paa bedre Papir, og den er senere atter blevet taget op. Det er for øvrigt ganske interessant at se, at saa sent som i 1902 nævnte det ærede 10de tingvalgte Medlem (Harald Jensen), der den Gang var Medlem af Folketinget, at de Aviser, som afleveredes, eventuelt burde afleveres paa et bedre Papir end det almindelige Avispapir, idet han, som den gamle Bladmand han er, frygtede for, at Avispapiret efterhaanden skulde blive saa daarligt, at Aviserne smuldrede hen. Men denne Sondring, som havde været gennemførlig tidligere, var naturligvis uigennemførlig i 1902 og vil i vore Dage være aldeles udelukket for Avisernes Vedkommende, idet et meget stort Tal af Danmarks Aviser nu trykkes paa Rotationspresse, hvilket ikke tillader Trykning af enkelte Eksemplarer paa særligt Papir.

Ved Betragtningen af hele dette Forhold lægger man naturligvis i særlig Grad Mærke til den enorme Udvikling, som har fundet Sted, ikke mindst indenfor Dagspressen i Løbet af dette Aarhundrede. Hvis man ser paa Avismassen for blot 23 Aar, altsaa ca. et Kvart Aarhundrede siden, vil man se, at den har en helt anden Karakter, end Aviserne har i vore Dage. Endnu ved Aarhundredskiftet og adskillige Aar derefter har de danske Dagblade en ganske bestemt Type, de er alle sammen 4-sidede og efterhaanden meget store i Formatet, men denne Bladtype, som vi kan kalde den gamle nationale, forsvinder allerede i Aarhundredets første Aar fra Hovedstadspressen, og omkring Verdenskrigens Udbrud og de første Aar umiddel-